

Přírodopis – SpCH 9. (29.3. – 31.3.2021)

- zadané učivo se naučte a odpovězte na otázky pod učivem

Půdotvorní činitelé a jejich působení

Matečná hornina

Pro vlastnosti půdy je určující chemické složení nerostů – obsah chemických prvků, které v ní vytvářejí přirozenou zásobu živin a ovlivňují také její další vlastnosti, např. barvu, zrnitost, schopnost zadržovat vodu a přijímat vzduch.

Podnebí

Určujícími prvky jsou:

- teplota** – v teplejším podnebí probíhají za vyšší teploty chemické reakce rychleji,
- množství srážek** – určuje do značné míry zavodnění půdy, její vlhkost a rozpouštění minerálních látek (živiny jsou pro rostliny dostupné především v roztocích),
- poměr srážek a výparů**. Při převaze vodních srážek nad výparem se rozpuštěné minerální látky vyplavují do spodních vrstev. Při převaze výparů nad srážkami se vztlínáním dostává kapilárami půdní roztok s obsahem rozpuštěných solí k povrchu. Povrchové vrstvy jsou obohacovány minerálními látkami. Při nadměrném výparu mohou vznikat na povrchu půdy po odpaření vody vrstvičky nerozpuštěných solí (zasolené půdy).

Povaha terénu

- Nadmožská výška má vliv na teplotu a na množství srážek**. Ve vyšších polohách je nižší teplota a větší množství srážek. Probíhá tak intenzivněji mechanické zvětrávání (působení ledu, sněhu) a vyplavování živin zvýšeným množstvím vody. Po svazích stéká voda mnohem rychleji a unáší jemné půdní částice. Vznikají tak především mělké a kamenité půdy.
- Orientace svahů ke světovým stranám** ovlivňuje **teplotu** půdy a také **výpar vody**. Jižní svahy bývají teplejší a dochází na nich k větším výkyvům teploty ve dne a v noci. Následkem většího výparu vody jsou jižní svahy sušší a půdotvorný proces tam probíhá pomaleji.

Podzemní voda

Při vysoké hladině podzemní vody vztlínají a odpařovaná voda vynáší drobné jílovité částice půdy. Půdy jsou pak podmaččené, mají málo půdního vzduchu, kořeny rostlin nemohou dýchat.

Čas

Čas je důležitým půdotvorným činitelem. Půdotvorní činitelé působí většinou pomalu a jejich činnost se projeví až za velmi dlouhou dobu. (Jeden cm ornice se v našich zeměpisných šířkách vytvoří přibližně za 100 – 150 let.)

Organismy

Organismy rozkládají organickou hmotu v **humus** a ovlivňují jeho množství v půdě. Mají vliv na teplotu a vlhkost půdy. Humus je důležitou podmínkou úrodnosti půdy.

Člověk

Člověk zasahuje do půdotvorného procesu významným způsobem, např. **orbou, hnojením, kácením stromů, osevními postupy, stavbou komunikací** apod.

Přírodopis – SpCH 9. (29.3. – 31.3.2021)– otázky

1. Co je určující pro vlastnosti matečné horniny?

2. Jaké jsou určující prvky podnebí?

3. Jaký má vliv povaha terénu?

4. Jaké jsou půdy při vysoké hladině podzemní vody?

5. Co dělají v půdě organismy?

6. Jak zasahuje do půdotvorného procesu člověk?
